

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים עצמאיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון:	יצירות בנושא הזמן	–	(25×1)	–	25 נקודות
פרק שני:	יצירות בנושא השואה	–	(25×1)	–	25 נקודות
פרק שלישי:	משל	–	(25×1)	–	25 נקודות
פרק רביעי:	קריאה מונחית	–	(25×1)	–	25 נקודות
					<u>סך הכול</u>
					100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.
(2) יש לשים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתובת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – יצירות בנושא הזמן (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–2.

1. קראו את השיר שלפניכם, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

בינתים / צ. יאיר

בית 1	בימים אשר אתה חי אל תבקש פנאי – חטף וראה חיים בין ערבים באקראי בינתים.	בית 4	בין טרוד אך חלף לטרוד עומד על הסף בין דאגה עוברת לדאגה מתרגשת –
בית 2	כי אם תתכונן אל ה"שעה" ותצפה אל "היום" הם יבואו ביעף ויחלפו כבחלום.	בית 5	בבוש הרכב אותך יסיע – במסדרון הרופא עד תורך מגיע –
בית 3	והשעה הגדולה היא הנמצאת – והרגע ההנה הוא פסגת העת.	בית 6	אחרי צלצלך בשער עד השוער פותח – מדי עריכת התה ועודו רותח מהר וחייה וחיים ראה "בין ערבים", כי עקר החיים הוא "בינתים".

א. לפניכם דברים שכתב הרב אליהו דסלר בספרו "מכתב מאליהו". קראו אותם, וענו על השאלה שאחריהם.

"אך ההווה – ראה בו להיפנות.

חיך הוא

וכולו רק ניסיונות".

כיצד הרעיון שהרב דסלר מביע בדברים אלה בא לידי ביטוי בשיר "בינתים"? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(15 נקודות)

ב. יש דמיון בין הנאמר בבית הראשון בשיר "בינתים" ובין הנאמר בשורות המסיימות אותו.

הסבירו את התרומה של דמיון זה לבניית משמעות השיר. (10 נקודות)

2. קראו את השיר שלפניכם, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

זה מן / ר' לינטופ

מָחַר
מֶה יָקָר
תְּמוּלוֹ
תָּם-מוּלוֹ
וְעִכְשׁוֹ
אֵחָ שָׁב
חֲפָנִים שֶׁל זָהָב
יְמִינוֹ גַּם שְׁמָאלוֹ...

הָוָה
כָּל אֲשֶׁר יֵאבֶה
בְּתַפְלָה יַעֲטֹף
יוֹמוֹ גַּם לֵילוֹ
יִחַטֵּף
כִּי אֵת עֲמָלוֹ...

זְמַן -
זֶה מֶן
אִם יָמַד
אוֹ אִם יִחַמַד
אֶמֶר לְגִלְגֶּלֶת
הֵי־עֲשִׂיר?
כָּאִין בְּדֹלַח
אִם תִּקְפִּיאוּ לָךְ -
וְחָם הַשָּׁמֶשׁ
וְנָמַס.

זְמַן - זֶה מֶן
הִתְתַּנְּהוּ לְמֶרְמָס?

א. הסבירו את התרומה של שם השיר לבניית משמעותו. (8 נקודות)

ב. בחרו מן השיר בשלושה משחקי לשון, והסבירו את תרומתם לבניית משמעותו. (17 נקודות)

פרק שני – יצירות בנושא השואה (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 3–4.

3. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

קִּחְוֹן בְּמַחְנֵה הַרְכּוֹז / ח' ברונשטיין

קִּחְוֹן קִטּוֹ
מֵצֵא לוֹ מְשָׁכָן
לִיד הַגָּדֵר הַמְּחַשְׁמֶלֶת.

עֵטוֹר בְּלָבָן
בֵּין זְרוּעוֹת יְרָקוֹת,
פָּרַח קִטָּן.

הַעֲדִיף לְגִבַּט כָּאֵן
עַל פְּנֵי שְׂדוֹת יְרָקִים
מַעֲבֵר לַחוּטִים.

בָּא לְהַזְדַּהוּת
עִם הָאֲסִירוֹת
וְעֵנֵד טְלָאֵי צֹהֵב.

בְּקֹר הָעוֹלָם
בְּהִשְׁתוֹלֵל הַשָּׁטָן –
קִּחְוֹן קִטָּן.

השיר מתחיל ומסתיים במילים "קִּחְוֹן קִטָּן", אך נקודת המבט של הקוראים על הקחווין בסיום השיר שונה מנקודת מבטם עליו בתחילת השיר.

הסבירו והדגימו קביעה זו. בתשובה התבססו על השיר כולו.

4. המבריה הקטן / ה' לאזו ברט; בר מצוות הבן / ח' ברונשטיין

ביצירות שלמדתם בנושא השואה בא לידי ביטוי קשר בין ילדים להוריהם.
תארו את הקשר בין ילדים להוריהם בשירים "המבריה הקטן" ו"בר מצוות הבן".
בתשובתכם הסבירו גם את התפקיד (או התפקידים) של הקשר הזה בעיצוב נושא השואה ובבניית המשמעות של כל אחד מן השירים.

פרק שלישי – משל (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 5–6.

5. פר ושור / רבי ברכיה הנקדן

ענו על שני הסעיפים א–ב.

לפניכם קטע מדברי הפר וקטע מדברי השור. קראו קטעים אלה, וענו על השאלה שאחריהם.

הפר: וַיֵּט מִן הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ הַפָּר. בְּרִיתְךָ אֶת שְׁלוֹם כָּפָר.

מֶרֶב עֲבוֹדָה וּמֶרֶב טָרַח. וַאֲנִי כִפָּרָא רָץ עָלַי אֶרֶח.

[...]

השור: וַאֲמִשְׁךָ בְּעַל בְּמִצְמִצִּי כַחֲי. אֲשִׁכֵּן בְּטַח וְנִפְשִׁי תַחֲי.

וַאֲתָה בְּחַיִּיךָ אֶל תַּאֲמֹן. כִּי שְׁלַחוּךָ חֲפָשִׁי לִהְיוֹת דָּשֹׁן וְשָׁמֹן.

א. על פי קטעים אלה ועל פי המשל כולו, תארו את ההתנהגות של הפר ואת ההתנהגות של השור, והסבירו את

תוצאות ההתנהגות של כל אחד מהם. (15 נקודות)

ב. הסבירו מהו הרעיון המרכזי במשל, והציגו אירוע מן החיים הממחיש רעיון זה. (10 נקודות)

6. הסופר והשודד; החבית / א' קרילוב

ענו על שני הסעיפים א-ב.

א. הסבירו רעיון משותף לשני המשלים "הסופר והשודד" ו"החבית". הדגימו את דבריכם. (12 נקודות)

ב. לפניכם שני קטעים מן המשל "הסופר והשודד". קראו קטעים אלה, וענו על השאלה שאחריהם.

קטע 1: סִפְּרִיו הַמְּזֵהִירִים הִפִּיצוּ בְּשֵׁם-אֶרֶס

כְּפִירָה, פְּרִיצַת מוֹסָר, יִצְרִי סְתִירָה וְהֶרֶס

קטע 2: וְהַחֲמָה יוֹם יוֹם בְּחֶלֶד הַפְּרוּעַ

תִּזְרַח עַל פְּרִי חֲדָשׁ מִזְרַע חֲטָאתָךְ.

אִין קֶץ לְאֶרֶסֶךָ - וּמִיָּמִים יָמִימָה

שׁוֹטֵף נִחְשׁוֹל טְמָאָה קְדִימָה וְקְדִימָה.

הַבֵּט! (וְכֵאן פְּתַחַה אֲשַׁנֵּב קֶטֶן) - הַבֵּט

עַל נִהְרוֹת תִּלְאָה וְחֲטָא,

אֲשֶׁר יָדָךְ מֵאֵז הַזֵּרִימָה.

הִנֵּה בָּנִים, מְמָרִים, חֲרַפַּת מִשְׁפָּחוֹתָם,

שֶׁסָּחִי הִשְׁפַּעְתָּךְ דָּבַק בָּם כְּחוֹתָם.

מִי זֶה הַרְעִיל בָּהֶם הַמֶּחַ וְהַנֶּפֶשׁ?

הַשְׁלִיךְ עֲרֹכִי מוֹסָר וְקִדְּשִׁים לְרַפֵּשׁ?

מִי שָׁם לְמַטָּרָה

נִתּוּק קִשְׁרֵי חֲבָרָה?

מִי זֶה יָפָה, קָשִׁט בְּגוֹי אוֹחֵז עֵינָיִם

כָּל תֵּאָוָה

וְתוֹעֵבָה -

בחרו מקטעים אלה בשלושה אמצעים אומנותיים, והסבירו את תרומתם לעיצוב הרעיון המרכזי במשל. (13 נקודות)

פרק רביעי – קריאה מונחית (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7–8.

7. לפניכם רשימה של צמדי ניגודים.

תושייה – חוסר אוניס; אומץ – פחדנות; נאמנות – בוגדנות; נחישות – הססנות; רצון להשתייך לחברה הסובבת – רצון להתבדל מן החברה.

א. בחרו באחד מצמדי הניגודים האלה, ותארו כיצד הוא בא לידי ביטוי בעלילת ספר הקריאה המונחית שלמדתם. (15 נקודות)

ב. מהי התרומה של צמד הניגודים שכתבתם עליו בסעיף א לבניית משמעות היצירה? נמקו את דבריכם. (10 נקודות)

8. ביצירות ספרות רבות מתוארת התנגשות כואבת בין הרצונות והשאיפות של הגיבורים ובין המציאות. תארו התנגשות כזאת בספר הקריאה המונחית שלמדתם, והסבירו את תרומתה לעיצוב הדמויות ולבניית משמעות העלילה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך